

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂSCĂ-CULTURĂ

ORGAN OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:
Icon. Stavr. Dr. GH. CIUHANU

ABONAMENTE:
Pentru 1 an . . . lei 300
Pentru 6 luni . . . lei 150

„Specificul românesc unit“ (?)

— O schismă națională, întâi de toate —

Dar asta, Doamne, ce-o mai fi ?

Punem această legitimă întrebare, în fața acestui »specific«, pe care-l afișază foaia bisericească-politică »Unirea« dela Blaj, după cum am văzut, din prilejul bineventării acolo a nuntului papal Andrea Cassulo, care a aflat de bine să se înfățișeze într'un turneu, prin România, ca nici unul din ceilalți reprezentanți diplomatici de pe lângă guvernul Maiestății Sale Regelui Carol al II-lea.

Și, ce-o fi fiind acest »specific românesc, unit«, afișat din acest prilej excepțional și neuzitat în obișnuințele reprezentanților diplomatici, străini, la noi ?

Vom încerca un răspuns.

Dar, după ordinea genetică a »unirii« și potrivit felului în care s'a afirmat la noi acest aranjament politic-bisericesc *înainte* și *după* înfăptuirea României-mari, va trebui să desfacem problema în două și s'o tratăm separat, sub cele două aspecte genetico-istorice ale ei.

Deci, întâi de toate, vom încerca o lămurire asupra »specificului unit«, care este cel esențial și fundamental, bine știindu-se, că *elementul sau aspectul național este numai ceva extern, și nu esențial și inerent*, nici uneia din câte »uniri« s'au încheiat cu Roma, dela sinodul Florentin (1439) încoaci. Sinodul dela Florența adică a creiat numai formula de aranjament *dogmatic*, a »unirii« în cele patru puncte diferențiale : dogmatice sau de credință numai. Și acum, iată-i pe purtătorii lozincei nouă dela Blaj, inversând lucrurile : punând la locul prim atributul național de »român« și pogorând nota specific dogmatică pe planul al doilea.

Vrea această inversare de numiri să însemneze și o schimbare de rosturi ? o revenire la vechiul făgaș de acum două veacuri și ceva, din care au fost smulși, din Ortodoxia noastră

care-și avea, atunci încă, nota națională fixată prin graiul liturgic românesc, pe care papii Romei nu li l-ar fi acordat, dacă »unirea« nu-i găsea cu acest graiu, introdus deja în Biserică ?¹⁾

Să nu ne facem iluzie în treaba aceasta, deocamdată. Căci e vorba numai de un aspect *neesențial* al aranjamentului unionist, de un metod și mijloc de luptă nouă numai, cu *aspect național*, care se cere utilizat astăzi, în slujba idealului lor, propriu zis și nealterat, al *acaparării, pentru Papistășism, de suflete neorientate, stăpânite azi de idealul național!*

Toate »unirile« dela sinodul Florentin încoaci — a Rutenilor din Polonia, dripiți de stăpânirea politică catolică-polonă, și a Rutenilor din fosta Ungaria, ca și unirea Românilor ardeleni — n'au fost alceva, decât mijloace de aservire politică prin înjugare religioasă la carul stăpânilor politice. Acestea, ca State catolice de concepție medievală așa de întârziată, nu puteau suporta Ortodoxia în general, nici la Ruteni și nici la Români. Ci au socotit s'o suprimă — dinpreună cu elementul național, *inerent* Ortodoxiei, care însemna o statornică primejdie latentă politică-națională pentru Statele respective. Cum s'a și adevărit aceasta mai apoi ! Mai mult chiar : aranjamentele »unioniste«, în dogmă, cu puternicii zilei, însemna o încătușare apodictică și o zădărnire a tresăririlor naționale, cari se întrezăreau de pe atunci, prin Ortodoxie, oricât era ea de impilată, în Polonia,²⁾ ca și în Austro-Ungaria.³⁾

¹⁾ Părerea aceasta a exprimat-o, mai de demult, pâr. canonic Ioan Bălan (Limba cărților bisericești, Blaj 1914, pag 89), actual episcop unit al Lugojului.

²⁾ Problema am studiat-o în „Biserica ortodoxă română“, revista Sfântului Sinod, din 1927, sub titlul „Rutenii ungari și sugrumarea lor politică de către Maghiari, prin unirea cu Roma“, studiu istoric-atastistic și politic-bisericesc.

³⁾ Tot așa și studiul „Desbinarea religioasă a Românilor ardeleni“. Arad, 1927.

Incerările »unioniste« de totdeauna, în special pentru unirea Românilor, iată cum le caracterizează istoricii vechi. Insuși Gheorghe Șincai — istoric național, unit, a cărui bună credință și competență n'avem motiv să le nesocotim — ni-o spune în a sa »Cronica Românilor« — la anul 1571, — că papa Romei, prin persecuțiile religioase anterioare, i-a vrut pe Românii ardeleni »să-i fie *dobitoace, nu oi sufletești*«. ¹⁾ Iar reproducând mărturia cronicarului ungar Bethlen Micloș, cu privire la instalarea, cu mare alaiu din partea Stăpânirii la 1701, a vlădicului Atanasie, ne dă această jalnică icoană: »Mulțimea cea mare a preoților românești — cam 1200 inși, chemași »sub gloabă de 60 florinți«! — ca niște berbeci negri, unii mergea înainte, alții pre de laturi, alții din dărâpt; *mulți mergea plângând*, și unii dintre dânșii zicea: Acum se-

ceră orzul, dară după orz vor secera și grâul...« ¹⁾

Așa se prezenta, la originea sa, „specificul românesc unit“: ca o desertiune duhovnicească dela moștenirea sufletească — bine statornicită încă acum două veacuri și mai bine, a înaintașilor, și ca o schismă națională, încă de atunci spălată cu lacrimi de durere și de rușine!

Iar acum politica papală de expansiune în Orient, de care am amintit în articolele precedente, ar fi bucuroasă să mai recruteze câțiva »berbeci negri« și să mai secere și »grâu«, din holda vieții românești!

Fie și cu primejdia și riscurile unui războiu, confesional! Numai să biruiască „specificul“ Blajului papistăsit în dogmă și să profite conturile Papismului, așa de lacom după sufletele românești!

O rățacire de îndreptat*)

In legătură cu numirea și rosturile „Catedralelor“

„Catedrală“ i-se zice azi, după obiceiul curent mai nou, oricărei biserici de proporții, chiar și când aceea este ridicată în alt loc, decât în sediul de reședință episcopescă, mitropolitană ori patriarhală.

Noi, cei din Ardeal, aveam uneori numai simple biserici până și în orașele de reședință (chiriarhală; sau dădusem numire de „catedrală“ unor biserici, cari nu aveau, dintru începutul lor, destinația sau rostul de „catedrală.“ Iar acum, ne trezim cu prisos de catedrale. Orice biserică mai de proporții, cum spuneam, e botezată pe numirea de „catedrală“ și *nu se află cine să se împotrivescă acestei confuzii de noțiuni și de numiri*, ²⁾ de pe urma căreia vor veni alte confuzii și rățaciri, mai mari.

Câte „catedrale“ pot să existe — după Dreptul canonic și după practica bisericească generală de până aci — în fiecare eparhie? Iată întrebarea, în al cărei răspuns just și canonic se găsește soluția chestiei ce ne preocupă.

În fiecare eparhie, poate se existe numai o *sin gură biserică, zisă catedrală*, și anume aceea — *una și singură* din localitatea de reședință episcopescă — *la care își săvârșește episcopul* (episcop, mitropolit ori patriarh) *funcțiunea de Invățător și Slugitor de cele sfinte și suprem Păstor sufletesc* în eparhia sa.

La baza ideii de „biserică catedrală“ (ecclesia cathedralis) stă ideia de „cathedra“, sau de întreită di-

regătorie episcopescă, căreia i se dă expresie și printr' un scaun anumit din catedrală, prin tronul arhieresc. Însăși introducerea în diregătorie de episcop, mitropolit sau patriarh, se face prin așezarea în acel scaun sau tron, ceea ce înseamnă, că respectivul chiriarh și-a intrat în atribuțiile oficiului său, legate de *aceea catedrală* și cu respectiva biserică catedrală.

Mai mult decât atât: Nici un episcop, mitropolit, patriarh nu poate să aibă mai mult de o singură catedrală. Prin urmare în nici o eparhie *nu pot să existe mai multe „catedrale“ decât una singură*, care, după sfântul Ciprian, este *rădăcina și mama* (radix et matrix) *tuturor bisericilor din aceea eparhie*.

Aceasta a fost regula cunoscută, de organizare și de viață bisericească a eparhiilor, atât în Orient cât și în Occident. Apusenii însă, acum 200—300 ani, intraseră și ei în oarecare făgăș rățacit, în această privință. Dar veni Sinodul Tridentin și o spuse răspicat, că un episcop, ori mitropolit, nu poate să aibă decât o singură catedrală.

Organizația și administrația bisericească — eparhială, mitropolitană și cea patriarhală — a Orientului creștin încă a fost, dela început chiar, clădită *concentric, pe ideia bisericilor catedrale*, în cari aveau chiriarii respectivi să și săvârșească pontificaliile, iar sfetnicii lor — dignitarii — să și țină rugăciunile și slujbele de toate zilele.

În Orient, aceasta formă de organizare, ³⁾ în spirit concentric, era așa de pronunțată, aproape exclusivă, încât organizația în afară a provinciei bisericești

¹⁾ Cronica Românilor, la anul 1571 (edit. de București, 1886), Tom. II, pag. 354.

²⁾ Pentru importanța chestiunii, acest articol a fost publicat și în No. 7—8 din „Revista Teologică“ dela Sibiu.

La vreme cu prilej, vom reveni, adăogând oarecare concretizări și mai deaproape.

³⁾ Semnalasem această rățacire și în lucrarea mea „Episcopii S. Vulcan și Raj“, pag. 282, nota.

¹⁾ O. c. la anul 1701: Tom. III, 313.

²⁾ A se vedea vestita monografie a lui Dr. Ios. Zhisman: Die Synoden und die Episkopalämter in der morgenländischen Kirche. Wien. 1867.

respective, era foarte primitivă, avându-și pe supra-veghetorii clerului și credincioșilor din provincă, aproape exclusiv în anturajul chiriarhului, în cadrul organizației din jurul catedralelor.

După alți codici de Drept bisericesc oriental, și Pravila Târgovișteană dela 1652 (în g'ava sau cap. 394, pag. 406 și urm.) a rezumat, ca îndreptar pentru viața bisericească, a Românilor, acelaș fel de organizare bisericească, în jurul catedralelor eparhiale și mitropolitane: „*Boeriile sau Cinstite și Deregătoriile Arhierilor și tocmirile lor.*” Și nu avem nici un temei de a trage la îndoială prezența acestei organizații, cel puțin la eparhiile din vechile Principate Române, până în vremea de după începutul veacului XIX, când Principatele Române căzură sub influința politică și religioasă rusească, de o parte, iar alta Domnitorii munteni și moldoveni tăiară adânc în viața Bisericii, luându-i averile și aservindu o puterii Statului.

După aceasta potigneală, decăzu organizația centrelor eparhiale românești. Centrele ierarhice ieșiră din tradiția genuină ortodoxă: catedralele deveniră numai locașuri de închinare; aparatul administrativ-bisericesc fu redus la minimul de personal ce-l puteau plăti niște episcopii sărăcite, cărora li-se luaseră averile. Iar când Statul s'a milostivit, mai târziu, să deie oarecari subvenții, le-a dat cu sgârcenie și nu în măsura de a putea repune centrele eparhiale în tradiția și în rosturile lor de odinioară: ca organizație *catedrală* și, alta, *administrativă*.¹⁾

Când ni-am creiat organizația unitară-administrativă, organizația catedrală — care era odinioară temelia vieții administrative — a fost lăsată pe din afară.

Paralel cu regresul centrelor ierarhice de vr'o sută de ani încoaci, s'a ivit tendința, de a da tot mai multă atenție vieții din afară de centrele eparhiale. Astfel s'a organizat viața bisericească de provincă, ajungându-se la organizația parohiilor și protopopiatelelor, — în vreme ce centrele eparhiale și-au orânduit numai viața administrativă, rămânând în lipsuri în special cu privire la creierea și dotarea unui cler catedral, destinat a spori viața didactică, misionară și duhovnicească în cetrelor eparhiale.

Și, în aceeași vreme, când pe temeiul tradițional și real constatăm aceste lipsuri de organizare bisericească, mai suntem martori și altor fenomene negative: Scoase catedralele din rosturile lor liturgice și didactice de odinioară fără ca legea de organizare bisericească dela 1925 să le fi reabilitat, ele, astăzi, își pierd și ultimul rost: *numirea lor*, așa de specifică și de exclusivă și singulară, ce li-am arătat-o mai sus, *li este concurată și usurpată în favarul unor bisericici de provincă*.

¹⁾ În chestiunea acestei organizații am publicat un studiu, în organul Sfântului Sinod „Biserica ortodoxă română din 1923, reprodus și separat, sub titlul „Reorganizarea Centrelor ierarhice la Români și Unificarea bisericească”.

Dacă lumea laică e neînțelegătoare de rosturile istorice-tradiționale ale catedralelor, treacă-meargă.

Dacă Biserica românească, cu prilejul întocmirii Legii de unificare bisericească, a scăpat din vedere prilejul, de a organiza și viața și afirmarea catedralelor — alături de aparatul administrativ — nu înseamnă, că nu s'ar putea reveni la problemă, măcar printr'o hotărâre de a Sfântului Sinod. *Reorganizarea și a catedralelor și înscrierea drepturilor lor de existență și în Lege de Stat — care să garanteze tuturor Chiriarhilor fără catedrale, câte-o catedrală proprie — este o necesitate arzătoare pentru normalizarea activităților multiple, cari se cer în centrele noastre eparhiale.*

Doar catedralele acestea, ca tot atâtea „radix et matrix” ale bisericilor din eparhie, au destinația de a servi ca tot atâtea modele de slugire liturgică și ca școale de evlavie, în cuprinsul eparhiilor respective. În cadrul acestor slugiri vor fi atrași slugitorii fără altare proprii, din anturajul administrativ-central al eparhiei. Și tot acolo vor trebui încadrate și persoanele preoțești, fără altare proprii, încredințate cu misiune catihetică în centrele eparhiilor și, mai presus de toate, clericii din serviciul misionar, astăzi total desorganizat — misionarii eparhiali sunt suprimați din bugetul Statului — serviciu care trebuie organizat în legătură cu catedralele.

Încă o vorbă, și vom în. heia.

E tocmai timpul suprem, ca chestiunea aceasta să fie studiată, din ordin mai înalt bisericesc.

E timpul suprem, deoarece noțiunea și importanța vechilor catedrale de odinioară, în loc de a se limpezi și tinde spre reactivare, se îngustează și se întunecă tot mai mult, spre paguba Bisericii.

E simptomatic și îngrijorător, din acest punct de vedere, că tocmai din cercuri preoțești — dela conducătorii Asociației generale a Clerului, în concret — a putut porni un proiect de lege de Stat, prin care se dă chestiunii „catedralelor” un îndemn în plus spre o alunecare și mai departe pe linia moartă, pe care a apucat. Se propune adică Statului să legifereze, între altele, aceea că numirea — acum devalvătă — de „catedrală” să se atribue și bisericilor din capitale de județ..

Dela niște preoți luminați, ca cei din fruntea Asociației Clerului, am fi așteptat să pună altmintrea chestiunea catedralelor — în spirit canonic-ortodox și tradițional-românesc, ce am remarcat mai sus.

Și dacă și de printre noi pot porni păreri așa de greșite, — repetăm: E timpul suprem, ca Sfântul Sinod să ia în mâna sa chestiunea catedralelor, — până nu e târziu, — în spirit canonic-ortodox și românesc, și să precizeze întâi de toate: Câte și cari bisericici pot fi numite d'aci încolo cu numirea specifică de „catedrale”?

Pentruca să se prevină devieri și mai pronunțate în concepția despre catedrale.

Și pentruca și aceste, reorganizate, să fie puse, mai deaproape și mai complet, în slujba Bisericii.

Din prilejul întâiului congres pedagogic al învățătorilor

— Câteva cuvinte sincere —

Este știut, ce vastă și bine încheată e Asociația Învățătorilor, pe Țară și cu ramificații pe județe, știindu-și apăra interesele profesionale și de existență materială, prin congresele pe țară și prin întrunirile județene. După funcționare de o întreagă serie de ani, Asociația a crezut că i-a sosit vâleatul și pentru un congres special, așa numit „pedagogic”, — nu pentru că în celelalte întruniri nu s'ar fi ocupat învățătorimea și de chestiuni pedagogice, ci pentru că congresul recent și-a ales exclusiv problema pedagogică, de a căuta făgașe nouă pentru învățământul popular românesc. De aci vine, că organul nostru de publicitate — care are scris în fruntea sa și „Școala” — va da în cauză câteva informații, pentru orientarea cetitorilor săi. Congresul însuși, ținut la Bacurești, după cuvântul însuși presidentului său, d. D. V. Tonl. avea să fie o manifestare a învățătorilor, urmărind scopul, de a se ajunge la o Școală primară, cu înțelesuri precise, din drumul căreia să fie înlăturate toate pledecile; la o Școală, în care să se țină seama de condițiile fizice, economice și morale în care se află copilul român; la o Școală în care învățătorul, pe lângă buna sa pregătire de specialitate, să se miște mai liber, nefiind robul programei și al orarului școlar. Iar dacă e vorba și de indispensabilul control al Statului, „nu meritele electorale, nu statele de servicii într'o acțiune politică de partid să decidă: cui se încredințeze un rol de control școlar...” În scurt: Învățătorii au urmărit, prin acest congres, ca ei înșiși să arate: *cum vâd* și *cum doresc ei* reorganizarea învățământului primar românesc, înfățișându-și temelele în cauză.

Congresul, la care a participat și Ministrul Educației Naționale, d. Dr. C. Angelescu și altă multă lume, s'a achitat de misiunea ce și-a ales o, prin studiul și comunicările speciale (dela d. Ion Blăgăliță și d-na Isabela Sadoveanu ș. a.) și prin largi discuții, la capătul cărora s'a ajuns la înfățișarea *desideratelor*, formulate în cinci secțiuni.

Nu putem reproduce *desideratele*, în întregime lor, — în lipsă de spațiu. Le remarcăm, însă, în următoarele:

1. *Scopul Școlii primare*, în legătură cu organizarea ei; programa analitică; înzestrarea și îndrumarea ei.

2. *Pregătirea și perfecționarea învățământului*, în Școlile de specialitate și prin cursuri în afară de Școală.

3. *Îndrumarea și controlul învățământului primar*, cu revizuirea funcțiilor și organelor de control, actuale, și cu o colaborare oarecare, profesională, și din partea învățătorilor înșiși.

4. *Problemele nouă de Educație*, atinse în congres, privesc nu numai aranjamente educative noi, potrivite condițiilor intelectuale și sanitare ale școlărilor, ci și alte măsuri, prin cari se nădăjduște un rezultat educativ mai ales: creșterea de școlare speciale; maximul de 35-40 școlari de câte-un învățător și câte-un învățător de fiecare clasă; editură școlară, biblioteci, etc.

5. *Învățătorul și educația poporului* e cel din urmă și foarte interesant capitol al *desideratelor*.

Incepe cu gândul de perfecționarea culturii poporului nu numai prin a extinde redusa școlaritate de azi, ci și prin întinderea ei, în anumite forme, până la vârsta de 30 de ani: prin cursuri complementare teoretice și practice; prin contopirea și noua orânduire a bibliotecilor de prin sate; încadrarea, în programa școlară, a câte unei șezători la săptămână; grija de edituri, ca ele să asigure circulația cărților bune; creșterea de material didactic necesar culturii adulților; muzee sătești și regionale; cursuri de cultură feminină, teoretice și practice; teatru sătesc; albume cu isvoade vechi și creații nouă; planuri de gospodărie de model; băi comunale; cultivarea sportului; o specială grije de educația economică, pe bază de programe economice regionale și locale; cooperatism ș. a., din preună cu *desideratul*, ca viitorul dascăl, normalistul, încă din școală să fie deprins să cunoască satul întreg, nu numai școala și copilul.

Am redat foarte sumar *desideratele* din chestiune. Cine dorește să le cunoască mai de aproape — de sigur, vor fi cel mai mulți dintre preoții noștri, cari de decenii trăesc în legătură de aproape cu Școala, prin funcțiunea lor catihetică — pot să le găsească, reproduse în întregime în buna revistă pedagogică „Școala Vremii” (No. 6—7 din acest an) dela Arad.

*

Acum, ni se va îngădui și nouă o observațiune și o dorință.

Am examinat, cu dragoste și luarea aminte, comunicarea despre lucrările și *desideratele* numitului congres, care interesează de aproape Biserica Ardeleană, susținătoare până ca ieri de Școlile populare și, prin urmare, trăitoare și astăzi în preocupări educative intense — și chiar îngrijorări întemeiate — cu privire la educația poporului român.

Ceeace vrem s'o spunem, este, că *desideratele* congresului pedagogic dela București ni-se par, pe cât de complete din partea lor profesională sau a cinstițului meșteșug dascălesc în școală și în afară de ea, tot pe atâta de înguste din laturea spirituală-morală, care face, după modesta noastră părere, temelia educației cu adevărat sănătoase.

Desideratele adică îmbrățișează câmpul cel mai larg posibil al unor proiecte menite să creleze condiții de prosperare în cultura materială a individului și a neamului; dar se restrânge la atâta numai, ceea ce nu

se potrivește de fel cu firea și susceptibilitatea și pentru bunuri morale, religioase, a poporului nostru.

Va fi, deci, datorla Bisericii, mai ales a celei din Ardeal — care nu și-a lăsat încă din preocupările de educație populară și care vede, azi, cu durere, cum Școala primară, *chiar și cea din Ardeal, statificată acum, s'a cam îndepărtat de spiritul educativ religios — să intervină, cu experiențele sale, cu îngrijorările sale, cu toată dragostea sa și cu toată răspunderea sa morală înaltea lui Dumnezeu pentru educația religioasă-morală a poporul nostru.*

Și-am dorit, ca această intervenție, când s'ar face — alături de luminoasele gânduri și curate intenții ale primului congres pedagogic, recent, dela București — să se tâlcuiască numai ca o colaborare sinceră a Bisericii cu învățătoria, pe care o prețuește și căreia-i dorește nu numai o strălucită afirmare profesională-pedagogică, ci și ca să poată realiza, cinstit și deplin, și *acea misiune și aceea grea răspundere mai ales, pe cari Legiuirea nouă de Stat le-a aruncat pe umerii ei atunci, când a statificat Școala noastră Confesională.*

Dar, până să se refacă măsurile în cauză printr'o nouă legiuire de Stat, fie și numai în măsura preconizată în menționatele „desiderate”, — așa simțim, că se pot găsi modalități și se pot încheia sincere și binecuvântate colaborări, între *Dascăli și Preoții noștri de sate* — pentru cari se și scriu aceste șire — în sensul: *să-și dele mâna, sincer, ca, prin puteri unite, să lucreze, nu numai pentru înflorirea unui progres cultural și economic, ci, mai ales, și pentru îndălțarea religioasă-morală a Școalelor și, prin aceasta mijlocire, și a satelor noastre.*

Dogma răscumpărării

(După Mitropolitul Antonie al Chievului).

de Pr. A. Guzeșov

II.

Lucrul acesta nu e tocmai ușor mai ales pentru cetitorii teologi, — e greu, nu din cauza că expunerea lui cere o abstracție în cugetare, ci din cauza, că cugetarea cetitorilor și ascultătorilor, mai ales cu școală teologică, este pătrunsă de teoria juridică, încât ei n'au putut să se elibereze de ea; de exemplu: profesorul Svetlov, profesorul Nemetov, etc. Aceasta s'a manifestat prin faptul că ultimul combătea principiul satisfacției după care Dumnezeu Tatăl prin jertfirea lui Hristos este satisfăcut; recunoaște în ea însemnătatea răscumpărării conștiinței noastre a celor răscumpărați, dar ei n'au putut absorbi ideia împăcării cu Dumnezeu fără faptul răsbunării ca intermediar. Profesorul Svetlov aproape de loc nu atinge chestiunea: de ce pentru noi sunt mântuitoare suferințele lui Hristos; și vorbește mai mult de importanța, covârșitoare pentru mântuirea

noastră, nu atât a suferințelor lui Hristos, cât a încorporării Lui. Aceeași cugetare o desvoltă și arhimandritul Ilarion. Dar ei nu dau răspunsul direct la chestiunea ridicată. În discuția cu păr. Svetlov în callitatea mea de oponent, i-am arătat, că în disertație nu e destul de caracterizată legătura între suferințele lui Hristos și însăși mântuirea. Părintele Svetlov a răspuns aproximativ așa: că legătura aceasta nu se pune definiției științifice, ci numai sentimentului viu. Asemenea și mult stimații profesori P. Ponomarev și N. Petrov, în cercetările lor în aceasta chestiune, nu conduc până la răspunsul pozitiv.

Profesorul Academiei teologice din Chiev, Scabalanovici, om de convingere, la o lecție din teologia dogmatică, pe care am ascultat o în calitate de revizor al Academiei, era așa de adânc convins de posibilitatea logică de a prinde această legătură, încât a sprijinit convingerea sa cu citate negative din Sfinții Părinți. El arătase anume, că Sfinții Părinți n'au abzis de a folosi argumentele logice pentru explicarea dogmelor celor mai abstracte: Sfânta Treime, Dumnezeu-Omul, etc. Totuș n'a încercat să ne explice, de ce pentru noi sunt mântuitoare patimile lui Hristos. Și el foarte s'a mirat, când eu după lecție, în culuarile Academiei, i-am exprimat contrarul și anume, că contemporanii Sfinților Părinți înțelegeau așa de clar grația răscumpărătoare, încât ei n'au avut lipsă de explicarea ei, cum de exemplu, azi nu avem nevoie de loc să explicăm parohienilor noștri din sat, ce este b'ândeja, umilința, pocăința, iar intelectualii au mare lipsă de explicarea acestor virtuți, care dela oareșcare timp le-au devenit străine. Asemenea și creștinii culți, încă de prin evul mediu, s'au cufundat în noțiuni religioase juridice și prin aceea au pierdut intuiția nemijlocită sau simțirea spirituală de comunitate cu compătimitorul nostru, cu Hristos, și care era așa de vie în inimile primilor creștini, încât pentru explicarea dogmelor Testamentului Nou nici prin minte nu le-a trecut gândul de necesitatea să explice tot ceea ce s'a simțit de toți atât de viu. Dar cât de necesară și cât de grea e acum această explicare, m'am convins, când în conversația îndelungată cu un simpatic și inteligent candidat de teologie, i-am expus totul, ceea ce cetitorul va găsi ulterior și am văzut, că dânsul n'a înțeles esența lucrurilor, deși liceștii claselor superioare și-au însușit foarte ușor lecția mea despre chestiunea ridicată aici, fiindcă ei erau mai puțin pătrunși de teoria juridică. Ar fi bine, dacă teoria juridică ar avea chiar o logică aparentă și de aceea combaterea contradicțiilor ei interne este acum „lucru comun”. Chiar cel mai apropiat apărător al ei, prof. Svetlov în „Creștința și Rațiunea”, acum o combate, ca și când „îndepărtează extremismul ei”. După îndepărtarea lui, în teoria aceasta nu rămâne nimic. Noi am declarat, că nu suntem mulțumiți din punctul de vedere, că centrul greutății răscumpărării noastre se transmite

dela suferințele lui Hristos la întruparea Lui. În toa'e acestea un singur lucru e bun, că aderenții acestei direcții au lărgit sfera meritului răscumpărător al lui Hristos-Dumnezeu, pe întreagă viața lui pământească, ceea ce e așa de frumos exprimată în rugăciunile de taină ale Sf. Vasile cel Mare, dar esența cugetării sale ei totuși nu o exprimă suficient. Dumnezeu a primit fire omenească, s'a făcut asemenea nouă: dar atunci de ce sfințenia Lui nu trece asupra noastră? Pentru comoditatea de a lămura pe omul perfect, care seamănă cu noi? În parte, de sigur că da, dar aceasta explicare sociniană nu mulțumește nici chiar pe aderenții cel mai devotați ai săi. Acum se naște întrebarea: În ce anume condiții, încorporarea lui Hristos — adaogăm, și suferințele Lui — formează cauza principală, însăși puterea activă (causa efficiens) prin care cu stăruințele noastre noi devenim mai buni? A considera ca mântuitoare însăși încorporarea lui Hristos din motivul că și-a arătat în om o perfecțiune? Da, aceasta este mântuitoare, mai bine zis preamărită, dar pentru El, iar de ce și pentru noi? În El s'a sfințit firea omenească! Fără îndoială așa e, dar până acum reese numai atât, că aceasta s'a manifestat în persoana Lui, iar noi totuși de ce de aici căpătăm sfințire și în dreptare?

Dacă oareșcare rege iubitor de oameni, incognito, se duce să trăiască în temniță, în mijlocul criminalilor închiși și va îndura toate muncile, toate greutățile și mizeriile, atunci aceasta va fi numai meritul lui și nici de cum al criminalilor, în mijlocul cărora el a trăit. De sigur el va exercita influință asupra ultimilor cu exemplul său, cu cuvântul mângâierii, dar oare nu ne-am înțeles, să nu reducem taina răscumpărării numai la exemplul vieții sfinte a Mântuitorului și a puterii recreatoare a învățătorei Lui? Spun, că El ni-a primit în firea sa — dar atunci cu ce? În ce înțeles fapta sau sentimentul lui Hristos ar trebui să fie arătat ca răspuns la întrebarea aceasta în ablativus instrumenti? Răspuns la întrebarea aceasta nu găsim nici la autorii sus amintiți, nici la arhiepiscopul Serghie în disertația sa „Învățătura ortodoxă despre mântuire”; e drept, că această problemă nici nu se pune în ea.

Am amintit de cartea aceasta în vederea marelui ei serviciu, ce ni l-a adus ea indirect, arătându-ne explicarea corectă a legăturii dintre meritele lui Hristos și mântuirea noastră. Anume bazându-se numai pe citate din Sfinții Părinți, în număr colosal, autorul stabilește adevărul simplu, dar perdut de teologia scolastică apuseană, că mântuirea noastră nu este altceva, decât desăvârșirea noastră spirituală, zugrumarea patimilor și eliberarea succesivă de păcate, comuniunea cu Dumnezeulrea. Cu alte cuvinte, disertația Arhiepiscopului Serghie pe deplin eliberează senzul mântuirii noastre de toate acelea condițiuni externe morale și juridice, cu care catolicii și protestanții (deși în direcții diferite) micșorează adânc însuși scopul Creștinismului

exprimat în cuvintele Apostolului: „Căci aceasta este voia lui Dumnezeu: sfințirea voastră” (1 Tes. 4, 3). Cât de adâncă este abaterea dela principiul suprem evanghelic, pe care noi am putea să-l numim nomizm moral, înrădăcinat în conștiința noastră încă din școală, reese din aceea că răposatul profesor Murelov, prieteneste și cu multă căldură, a obiecționat Arhiepiscopului Serghie, susținând că senzul mântuirii este mai complicat de cât senzul sfințeniei, comuniunii personale cu Dumnezeu, pentru că aici trebuia să fie adăugată noțiunea de justificare, adică starea de eliberare de sentința pedepșitoare rostită asupra lui Adam, fără care nici sfințenia personală nu e suficientă pentru a intra în împărăția cerurilor.

M'aduc aminte, că aici am intrat în conversație și eu, declarând că, în Testamentul Nou și în particular la Apostolul Pavel, noțiunea de justificare deloc n'are astfel de înțeles excepțional, dar este de acelaș înțeles cu dreptatea, sfințenia adică fără patimi, fără păcate, virtute, ceea ce se și exprimă cu cuvântul grecesc *δικαιοσύνη*, care e egală cu *ἀριστοσύνη, ἀρετή*. Ultima a continuat-o talentat și luminat, profesorul Clucevșchii (istoric) care însă nu s'a ocupat cu teologia, declarând, că el a studiat mai multe acte juridice vechi, grecești, și poate susținea că *δικαιοσύνη* pretutindeni și totdeauna are numai senzul moral și nici de cum senzul juridic, care în grecește se exprimă cu cuvântul *δικη*.

Conversația noastră a celor patru despre dreptate, sfințenie și justificare, adică despre înțelesul etic și juridic al răscumpărării era venită pe neașteptate, chiar pentru însuși opozantul (M. Murelov).

Ulterior am văzut, că pe partea noastră erau incomparabil mai puternice motive de cât simpla explicare a citatelor după context. Este încă ceva de observat, anume: în textul rusec al Bibliei — care în general poartă în sine o nuanță de influință protestantă (ceea ce puteți observa din notele de jos ale Noului Testament, adică în tâlcuirea traducătorilor la unele locuri și cu preferință pentru Testamentul Nou în limba ebraică față de cea grecească — numai de 7 ori se pune în gura Apostolului Pavel cuvântul „justificare”, iar „dreptatea” în sensul „sfințeniei” se repetă de 61 de ori. Afară de aceasta, din 7 cazuri de folosire a cuvântului „justificare” în textul rusec de 3 ori era folosit greșit.

Din toate acestea reese clar, că „dreptatea” la teologii noștri a căpătat un senz juridic, nu nemijlocit din Sf. Scriptură, ci prin teologia protestantă, care în 400 de ani de existență și-a îndreptat întreaga energie la slăbirea senzului moral ascetic al Creștinismului, înlocuindu-l cu învățătura despre lipsa absolută a meritelor personale, zădărniciind astfel lupta cu răul, în sufletul și în viața omului.

Ne-am oprit la discuția descrisă, cu intenția de a ușura explicația. Și, mai departe, prin deducțiune răspundem la întrebarea: De ce sunt pentru noi mântuitoare încorporarea lui Hristos, suferințele și învie-

rea? Cu alte cuvinte, arătând legătura dintre aceste întâmplări sfinte și dintre tendința noastră către perfecțiune, lupta noastră internă între bine și rău, înseamnă a răspunde: cu ce ne ajută patimile lui Hristos în această situație? și de ce, fără ele, noi n'am putea să ajungem la sfințenie și comuniune cu Dumnezeu, care se realizează în măsură în care omul devine fără patimi și sfânt.

La sfârșit noi declarăm, că existența operelor profesorului Svetlov, Arhiepiscopului Sergie și ale altora ne dispensează de necesitatea de a documenta, că 1. învățătura juridică despre răscumpărare ne-a venit dela apuseni și nici decum dela sf. Părinți; 2. că răscumpărarea nu este altceva, decât dorința nouă, grația și darurile cari fac posibilă realizarea mântuirii sale, iar mântuirea este desăvârșirea spirituală prin lupta morală și comuniunea cu Dumnezeu. Iar despre așteptările din Sf. Scriptură, care dau o bază aparentă pentru teoria juridică, vom vorbi mai pe urmă - iar acum trecem la ideea principală a lucrării noastre.

(Va urma).

Răspunsul prof. univ. Dr. Simion Reli, profesorului gr. cat. din Blaj, Dr. Nicolae Lupu

De: Prof. Constantin Rudneanu

De prof. univ. Dr. Simion Reli în recenta sa lucrare: „*Originea și vechimea creștinismului la Români*”, Cernăuți, 1937¹⁾, de o nețăgăduită valoare istorică, se ocupă și de teoria specială emisă despre creștinismul strămoșilor noștri, a profesorului unit dela Blaj Dr. Nicolae Lupu, în lucrarea sa „*Religia strămoșilor, Blaj, 1925*”. De prof. univ. Dr. S. Reli, analizând un pasaj din cartea dlui Dr. N. Lupu, combate părerea acestuia, că strămoșii noștri s'ar fi încreștinat pe la începutul veacului al II-lea, arată apoi câteva din afirmațiunile injurioase ce se fac la adresa istoricilor români ortodocși: „Unii dintre corifeii ortodoxiei române de astăzi, — conștii sau inconștii — pervertesc istoria, când spun că religia slavo-bulgară ar fi religia strămoșilor noștri și păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu și al adevărului natural, când încearcă să mai alimenteze ura dintre frați, zicând mulțimilor ignorante, că catolicismul ar fi străin de sufletul neamului nostru...” (Dr. N. Lupu, o. c. pag. 140), iar despre „Unirea dela 1700, se spune, că-i o reîntoarcere la religia veche a strămoșilor...” „că poporul nostru din naștere este Romano-catolic”, „că Roma ne-a trezit în suflete mândria romană națională, până acum și a reușit să spulbere cu totul mușgaiul bizantin de pe mințile atâtor frați...”

Din toate aceste afirmațiuni jignitoare și pline de neadevăr, dl Dr. S. Reli, ne spune, că nu sunt decât „*pervertiitoare a istoriei*”, adică pe cât de *nefondat* pe *realitatea istorică*, *neștiințifice* și *nelogice* — pe atât de *neobiective* și *tendențioase*... Ele sunt brodate pe o *mistificare* sau confuzie a înțelesului istoric al noțiunii teologice de „catolic” și cel de „romano-catolic” sau papistaș, spre a induce lumea în eroare. Cuvântul (grec) „catolic”, în senz teologic și istoric, fixat și în simbolul credinței N. C., nu are înțelesul de „romano-

catolic” sau „papal”. Biserica creștină, întemeiată de Mântuitorul este „catolică”, întrucât are menirea să cuprindă în sânul ei pe toți oamenii cari vor crede în Iisus Hristos... deci „catolicismul” are caracterul de „universalitate”. În sec. al XI-lea (1054) se întâmplă schizma cea mare, și acum avem noțiunea de „romano-catolic” în senz teologic, istoric și dogmatic, doctrina religiei creștine care recunoaște pe Papa dela Roma de cap vizibil al Bisericii creștine întregi, iar „Biserica romano-catolică” e totalitatea acelor cari mărturisesc credința creștină *cu toate schimbările, înoltrile și rătăcirile ulterioare dela dogmele fixate de sinoadele universale*... (pag. 14).

E adevărat că poporul român a avut în Biserica sa până la sec. al X-lea limba liturgică latină și forme de cult sau rit latin, și creștinismul din țările noastre a fost propovăduit în limba latină, dar creștinismul strămoșilor noștri până în secolul al X-lea, nu e cel „romano-catolic”, ci creștinismul bazat pe Sf. Scriptură și Sf. Tradițiune, cu organizație bisericească apostolică și sinodală, care exista în fond în întreaga Biserică creștină universală, una și nedespărțită (pag. 14), iar dacă Românii au primit, începând cu secolul al XI-lea, în Biserica lor limba slavo-bulgară și ritul grecesc sau bizantin „cu știrea și involrea lor”, și „nu cu forța” sau de frică „să nu li se taie limba” de împăratul româno-bulgar „Ioan Asan”, cum afirmă dl Dr. N. Lupu dela Blaj. (Dr. N. Lupu, o. c., p. 336). Imbrăcarea vechiului creștinism românesc de origine latină în altă haină exterioară, nu înseamnă o schimbare a fondului, sau a doctrinei acestui creștinism sau a „legii strămoșești” a Românilor, sau o renegare a ei. Așa a fost și cu creștinismul nostru strămoșesc, care prin sec. al XI-lea, a îmbrăcat haina externă — cea slavo-bizantină, — pe care apoi prin secolul al XVI-lea a început a o lepăda... Deasemeni, unirea unei părți a Românilor cu Biserica papală sau romano-catolică, la 1701, nu constituie o „revenire la vechea lege strămoșească” a Românilor, căci pe atunci limba slavonă fusese înlocuită deja în Biserica Românilor din Ardeal cu cea națională de aproape un secol mai înainte, iar ritul sau forma de cult în Biserica Românilor uniți cu Biserica papală a rămas și după 1701, până azi, acelaș rit „slavo-bizantin”.

„Românii, uniți la 1701 cu Biserica latină sau papală, nu s'au unit cu acea credință universală și dreaptă ce au mărturisit-o strămoșii noștri în fond în limba latină și sub formă de rit latin și pe care o mărturisesc Românii ortodocși cu acelaș fond până azi, ci s'au unit cu altă credință religioasă, latină, deosebită în fondul ei de cea dintâi, prin dogme noi, despre primatul juridicțional „de drept”, și nu numai onorific, al Papei, cu dogmele noi despre „Filioque”, despre infailibilitatea Papei în chestiuni de credință „*ex cathedra*”, cu organizație bisericească monarhică, în locul celei vechi ecumenice, sinodale, ș. a. *Deci nu ortodocșii*

¹⁾ Recenzia acestei lucrări va apare în „Foaia Diecezană” din Caransebeș.

ci Românil Uniți și-au renegat vechea lege strămoșească". (pag. 16).

Unirea Românilor din Ardeal cu Catolicismul papal s'a făcut la 1701 din alte motive și interese, de ordin material și politic — precum e prea cunoscut din istoria obiectivă a Bisericii și neamului nostru...

Di Dr. S. Reli, profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuți, dă acest răspuns, nimerit și foarte actual azi mai ales, spulberând astfel „toate ereziile istorice” ale d lui Dr. N. Lupu dela Blaj. Blăjenii prea mult abuzează de „legea strămoșească”¹⁾ substituindu-o pretutîndeni, cu înțelesul de gr. catolicism. Istoria reală și nefalsificată scoate la lumina zilei adevărul istoric — combate termenii nepotrivii și de rea credință a unei școale istorice învechite în rele...

De aceea am semnalat acest răspuns științific, demn de știut de orice român ortodox !!

Indiferența religioasă a epocii actuale

Pr. Căp. Dr. Teodor Potcaș
Alba-Iulia

„Nu nă amăgiți: pe Dumnezeu
nimeni nu-L păcălește”
Galateni VI. 7

II.

Nu toți desconsideră și desprețuiesc credința adevărată, religia ortodoxă; foarte mulți își rezervă o parte a aceea, adică ceea ce este după voia și simpatia lor. Ei cred ce poate să conceapă prudența lor și nu limitează voința lor liberă. Atari oameni au uitat, ori nu vor să știe, că omul mărginit la minte nu poate înțelege infinitul și că prudența omenească limitată nu poate exhauria cu linguriușa logicei sale oceanul incomensurabil al Divinității! Unde e discuție despre dogme, criterii divine, Dumnezeu, acolo se necesită să subsiste și mister, doctrină imperceptibilă. Siguranța unei religii false și veracitatea invenției omenești ar fi deja și aceea, dacă în religia respectivă toate ar fi inteligibile, posibile de priceput. Acestea vor să excludă complect din lume noțiunea credință și vor să o elimine perfect încă și din dicționar, neprecugetând că fără credință în societatea umană nu se poate realiza nimic salutar, util; și că oamenii aprobă nenumărate axiome filosofice, cari niciodată nu se pot demonstra. Cam așa sunt toate câte le studiem și credem în științele de istorie, geografie, astronomie, biologie — despre ereditate, antichitate și provincii inexistente deja

Dumnezeu și nemurire! Iată mărturisirea de credință a unor oameni semireligioși: „Este o Realitate principală, dela care porcede originea tuturor ființelor vii și a materilor anorganice; căci lumea într'adevăr nu s'a putut crea pe sine însăși. Această Realitate su-

premă e însăși Dragostea, Dragostea pură; pentru aceea este imposibil ca să existe tad. Filnțează ce-i drept o altă vieță, deoarece omul nu poate deveni după moarte nimica, precum vita. Ci în aceea altă vieță cu toții vor fi egal de fericiți; pribegind adică dintr'o constelație în alta, se vor purifica. Atât, da, pare adevărat, restul e nesigur, pur opinie, asupra căreia se poate disputa în școale, dar în vieța cotidiană nu au rost discuții religioase, ci o temelnică doctrină de virtuți. În ce consistă această etică laică? În aceea, ca omul să omită tot ce este în contrast cu maniera extemă și cu daturile sociale; ca omul să nu comită nicio grosolanțe, niciun delict evident și public; ci să-și păstreze imaculată onoarea și să persiste cât mai bine în a fi considerat cult și cinstit.”

Așa își făuresc religie și ei mulți oameni, dar aceea o schimbă după circumstanțe și interese, după plăcerea lor și în conformitate cu spiritul lumii, fără să discute cu alții despre ea. Apoi chiar în aceasta consistă caracteristica diversitate a secolului nostru de cel precedent. În trecut părinții noștri au discutat întreolaltă despre credința strămoșească și această discuție să fi fost oricât de simplă și primilivă, totuși a verificat că religia interessa deopotrivă ambele partide: problemă de vieță era între dânșii, că ce trebuie să creadă — și ce nu! Acum între sectă și ortodoxie unii nu fac absolut nicio distincție, fiindcă sunt indiferenți față de religia adevărată. Și principiul detestabil al acestei indiferențe s'a răspândit foarte remarcabil în multe ținuturi ale patriei noastre, dela palatul boieresc până la cocioaba proletară. „Este indiferent, ce crede omul. Nu impoartă, de va mărturisi cineva religia asta sau ceea, numai să trăiască cinstit!”

Avem, frate creștine, mulțumită lui Dumnezeu, suficienți credincioși dreptmărturisitori. Dar sunt foarte mulți între ei și de aceia cari se alipesc de credința adevărată sincer, totuși în ei se pot observa mari defecte. Nu sunt bine instruiți în credința ortodoxă, așa că majoritatea lor nu știe sau nu pricepe nici dogmele cele mai indispenzabile. Ce lesne s'ar putea corege defectuoșitatea aceasta prin instrucția religioasă, educația morală, conversația cuvioasă a învățătorilor și profesirilor cu elevii — în deplină armonie cu misiunea parohului sau profesorului de religie; prin ascultarea atentă a predicățiilor, citirea cărților, revistelor religioase — cu conșinut de rugăciuni, de meditații și instrucții. Alt defect este, că mulți mărturisesc creștinismul numai cu gura, dar nu-l verifică și cu fapte virtuozose, nobile. Ei sunt ortodoci numai din întâmplare, adică s'au născut dela părinți ortodoci, și pentru că în deșințiv fiecare om trebuie să aibă ceva religie. Inșă, o așa credință nu are rădăcină solidă, se clatină lesne și nu poate rezista ispitei eretice, sectare. Ah, ce mulți dintre aceștia ar dezerta dela religia lor, dacă le-ar fi dat să rabde supliciu ce l-au suferit primii creștini!

¹⁾ Vezi și N. V. Pantea: „Legea strămoșească”... București, 1934. (f. tendențioasă!!)

Această rană profundă și periculoasă a epocii noastre mi-a dat impuls la redactarea unei serii de articole, în care voiu releva că: nimic nu există mai preferabil decât credința revelată și nimic nu e mai condamnat decât indiferența religioasă. Nimeni să nu cugete însă, că aci, pe lângă credința noastră sfântă ortodoxă, voi conexe doctrine științifice. Exact nu! Adevărul divin, creștin, tocmai fiindcă e ortodox, trebuie să fie egal inteligibil de cleric și de mirean, de teolog și de cel ignorant în dogmatică. Aci nu se vor evidenția deci scrulările, discuțiile și teoriile culărilor școale filosofice. Dar cuvintele simple și limpezi ale învățătorului dumnezeesc Iisus Hristos, Care în parabole Se adresa către norod. Cuvintele pescarilor Galileeni, cari cu elocvența mediocrității lor au blamat pe filosofii lumii. Cuvintele apostolului credinței, Pavel, care nu cu ceva filosofie artificială și arogantă, ci cu nebulia crucii a convertit lumea.

Ambele erori ale timpului prezent se vor elucida în pudicifata lor însăși. Necredința când se va demonstra că: există religie dumnezească revelată; iar indiferența religioasă, când se va documenta că: există numai o singură religie adevărată și aceea este religia creștină ortodoxă.

Această procedare ni e necesară, frate creștine, cu atât mai vărtos, fiindcă nu e suficient să ne alipim numai neclintit de credința noastră, ci datorii suntem a cunoaște adevărul, apoi adevărul recunoscut cel purtăm în sufletul nostru să-l mărturisim și cu gura. „Căci cu inima credem ca să ne îndreptăm, iar cu gura mărturisim ca să ne mântuim.” (Romani X. 10).

Obligați suntem să răspândim pretulindeni în preajma noastră împărăția credinței și să apărăm religia noastră stântă în contra celor de altă confesiune, cari se cugetă altcum și atacă ortodoxia. Să ținem — când în prezența noastră se calomniază și ridiculizează religia sfântă ortodoxă, se ironizează și se pângărește credința divină, se dubitează în revelație — este păcat împotriva Duhului Sfânt, trădarea adevărului evanghelic și negarea credinței noastre proprii.

Să ne ferească Dumnezeu de așa lașitate, ca să ne rușinăm noi de Evanghelie, numai de aceea pentru că de lume să ne considerăm civilizați; sau ca să ne temem de orice în fața filosofiei epocii noastre: deși Crucea, Crucea permanent înjurată, urită și atăcată — subsistă triumfător de aproape două milenii! Nu-i așa, chiar de aceea, fiindcă Crucea se atacă necentenit de numeroșii inamici, noi creștinii ortodoxi trebuie să fim bine înarmați, ca prapurul nostru sub care am jurat fidelitate împăratului Iisus în Sfântul Botez, să-l apărăm eroic, adică așa cum ne îndeamnă sfântul apostol Petru: „Ci pe Domnul — pe Hristos — să-L sfințiți în inimile voastre și să fiți gata totdeauna să răspundeți oricui care va cere socoteală despre credința voastră, însă cu blândețe și cu cuvință.” (1 Petru III. 15).

„Catholicism” ortodox și Catholicism „papal”

Lămuririle ce dădusem sub acest titlu, în articolul nostru prim din Nr. 21 al acestei reviste, — articol prin care fixam chestiunea de *diferență de fond* doctrinar între ceea ce crede azi Biserica ortodoxă-orientală și cea papală — n'a avut darul de a lămurii, de fel, organul iugojan „Sionul românesc”, care (în Nr. 10) rămâne, iarăși, numai la chestiunea de *formă* a numirii de „catolică”, dată Bisericii de către Sf. Ignatie Teoforul, dela Antiohia.

Și, în consecință, ni-se cere „din nou un sentiment de venerațiune” pentru termenul de „catolic”.

Cine l-a denegat „venerațiunea” sa, din partea Bisericii orientale, acelui termen, despre care spuneam, că și noi am încercat să l reimpământenim în terminologia noastră rituală, după ce îl avem deja în dogmatică? Nimeni!

Să nu discutăm, deci, chestiunea — pe *de lături de esența ei*. Esențiala întrebare este: Nu aceea, cum se numește o Biserică? ci: *ce crede și mărturisește ea*, în primul loc, sub raport dogmatic? și, în cazul concret, că în ce raport stă „numirea” către „mărturisirea” unuia și a celeialalte dintre Biserica ortodoxă-răsăriteană și cea apuseană, zisă „catolică”?!

Problema e limpede: Biserica ortodoxă e „catolică” prin moștenirea, păstrarea și propovăduirea fondului doctrinar „catolic” în sens ignatian, iar Biserica apuseană a păstrat numirea și a abandonat fondul dogmatic, pe care l-a alterat prin inovațiile sale, ocrotite de papii Romei de mai apoi.

Și-atunci, firește, „catolică” în spirit ignatian, — adică prin păstrarea și propovăduirea curată și nefalsificată a patrimoniului spiritual, ceea ce este o chestiune de *esență* — nu este Biserica Romei (care a păstrat numai numele, ce l-i dăduse, între alții, și sf. Ignatie), ci Biserica Răsăritului, rămasă credincioasă moștenirii și mistinei sale.

De ce să discutăm chestiunea numai din punctul numirilor actuale ale celor două Biserici? Ar însemna să ne ascundem după deget și să tăgăduim realitatea ce ne desparte mai mult *în fond*, decât în numire!

Iar realitatea este aceasta, după cum ni-o înfățișează un învățat preot apusean, trecut la Ortodoxie după ce studiasse epoca Sfinților Părinți și a Sinoadelor ecumenice și scrisese și istoria bisericăască a Franței. E vorba de Wladimir Guettée, doctor în Teologie al Bisericii ortodoxe de Rusia, care a scris, din punctul nostru de vedere, oriental, două opere de valoare: *Papalitatea schismatică* sau Roma în raporturile sale cu Biserica orientală, și pe a doua: *Papalitatea eretică*. Pe cea dintâi o încheie cu următoarea con-

clozile, pe care o reproducem, încheind discuția în această privință:

„In lucrarea de față n'am avut de scop, decât a proba: 1) că Papalitatea din veacul al nouălea, a voit să impună Bisericii universale, și în numele lui Dumnezeu, un jug necunoscut celor dintâi opt veacuri; — 2) că această ambițiune a provocat din partea Bisericii Răsăritului o opoziție legitimă; — 3) că papalitatea a fost prima cauză a dezbinării; — 4) că ea a întărit-o și a menținut-o prin novismele sale și mai vărtos menținând ca dogmă suveranitatea nelegitimă ce-și atribuiseră; — 5) că ea a făcut, prin această desbinare, o adevărată *schismă*, stabilind o *Biserică papală* chiar în sinul Bisericii ortodoxe de Răsărit, ridicând altar peste altar, și un episcopat nelegitim peste un episcopat apostolic¹⁾”

„Am probat toate aceste puncte prin fapte necontestabile. Deci cu drept cuvânt am aruncat asupra papalității însăși această acuzațiune de schismă...

„... Acum... în privința papalității sunt două învățăminte contradictorii: învățământul *dumnezeesc*... și învățământul *papal*... Ești pentru învățământul dumnezeesc păstrat de Biserică? Ești creștin ortodox? Ești pentru cel al papalității? Ești *papist*, dar nu ești ortodox. Singur acela merită această de pe urmă calificatiune, care urmează în credința sa regula predaniei sobornicești. Această predanie este opusă sistemului papal; deci nu poți fi ortodox, primind acest sistem. *Este vremea de a nu se mai juca cineva cu cuvintele, ci a vorbi neted; fi papist, dacă voești; dar atunci nu te mai numi ortodox. Voești a fi ortodox? Atunci nu fi mai mult papist. Nu este tranșă posibilă la aceasta; ortodox și papist sunt două cuvinte ce se exclud unul pe altul²⁾”*

Noi, încheind discuția, ne mulțumim a fi — fără de a ne și zice — „catolici” în sens ignatian, prin patrimoniul nostru duhovnicesc-dogmatic,³⁾ îndeosebi de ceice au păstrat, prin concurs de împrejurări istorice, numai numirea de „catolici” dar îndepărtându-se de moștenirea Bisericii primare.

Deosebirea aceasta doctrinară, sau de dogmă, ar trebuiesă reintră în conștiința noastră obștească. Căci avem dreptul firesc și chiar obligația s'o reînviem mai ales atunci, când unieții noștri încep astăzi, în țara noastră ortodoxă, să și zică și ei „ortodocși”, uniți însă cu Roma. (Curat vorba ăloia: fábül — vaskarika: verigă de fer, făcută din — lemn), provocând un nou fel de confuzie în rândurile poporului nostru.

¹⁾ E vorba, zicem noi, de ierarhia de concurență așezată de papa în imperiul bizantin și în alte părți ale Orientului, deodată cu cuceririle Cruciștilor, ierarhie păstrată până și azi. De aceasta categorie e și *ierarhia uniătă*, de origine mai proaspătă.

²⁾ Wl. Guettée; Papalitatea schismatică, Buc. 1906, pag. 356-7.

³⁾ Și mitropolitul Dr. Vas. Suciul al Blajului a spus-o, la discuția asupra Legii Cultelor (1928) că și Biserica ortodoxă, întregă, este „catolică”.

Deosebirea aceasta se lasă fixată, în chip anti-tetic, astfel: Catolicism ortodox și Papiism.

Căci „*ortodox și papist sunt două cuvinte ce se exclud unul pe altul*”

Despre ce să predicăm?

Duminea VI. după Rusalii (1 August) Matei IX. 6. „Scoală-te” este cuvântul pe care Iisus Mântuitorul îi spune fiecărui om. Adevărat că vorba aceasta se spune de obicei unuia care a căzut sau doarme. Ori în lumea de azi — care pe zi ce trece cade tot mai adânc în noroiul păcatului — sunt oameni cari au făcut și fac păcate, de aceea cuvântul „scoală-te” sună fiecăruia. Tu ce crezi? Sună și pentru tine sau tu te crezi la înălțimea morală cerută de Dumnezeu? Nu te amăgi cu răspunsul, ci mai bine gândește-te, că oricare ar fi păcatul: tale care și-au pricinuit căderea, Iisus îți zice azi și ție: „Scoală-te”.

Răspunsul îți stă pe buze: „Nu pot”. Nu-l roști însă, ci gândește-te că cele ce sunt cu puțință la oameni, sunt cu puțință la Dumnezeu.

Tu n'ai decât să-ți supui voința ta, voinții lui Dumnezeu. O, și ce roade minunate ies din această supunere. Cu cât noi suntem mai gata să ne supunem Lui, din iubire, cu atât mai ușor se poate arăta puterea Lui în noi.

Omul trebuie să fie călăuzit de cineva. Sau e călăuzit de voia și de plăcerile sale, de egoismul său și de lume și atunci urmarea este osânda de veci, sau e călăuzit de Hristos și atunci urmarea e viața de veci.

Hristos te cheamă, însă nu robește ca să stăpânească cu silnicie. El iubește, El mângăie, El sprijinește. (Romani VI. 22.)

Schimbarea la față. (6 August) Particularitatea praznicului schimbării la față în biserica ortodoxă este, că azi se aduc la biserică și se sfințesc roadele viilor și livezilor noastre. Este acesta un obicei, despre care aflăm urme în familia celui dintâi om.

În biserica legii era poruncă să se facă această închinare de pârgă a tuturor roadelor pământului. În biserica harului, această închinare se face, nu din poruncă, ci din simțul iubirii și recunoștinții firești către Dumnezeu zlditorul și binefăcătorul.

Actul acesta este foarte simbolic și plin de învățăminte. Aducând în dar Domnului, roadele țarinilor și grădinilor noastre să nu uităm, că noi înși-ne trebuie să fim arborii cei mai roditori în grădina Domnului, care este Biserica.

Însuși Mântuitorul aseamănă pe adevărații săi ucenici cu vișele de vie, cari împrumutând dela El sucule vieții, trebuie să aducă roada multă.

Vierul ceresc și-a pus sufletul său pentru viața Sa. Cât de scump deci trebuie să i fie fiecare pom — fiecare suflet credincios — și cât de amară stăpânicia pomilor săi. Rodul pe care noi trebuie să-l aducem azi Domnului, este schimbarea la față duhovnicească a noastră, adică redobândirea chipului lui Dumnezeu în frumusețea lui cea dintâi. Să ne schimbăm din fii ai blestemului în fii ai luminii și binecuvântării. Precum fața Dumnezeescului vier a strălucit în Tabor ca soarele, tot așa dreptii ca soarele vor străluci în împărăția Tatălui ceresc.

Cronică

Noul episcop al Armatel, în urma răposatului Dr. Ioan Stroia, a fost ales și numit de Sf. Sinod, în persoana I. P. C. S. Arhim. Dr. *Partenie Clopron*, dela Mitropolia Iașilor. I. P. C. Sa a fost mai în'ai ierodiacon la aceeași Mitropolie, și apoi, în scurt timp și încă relativ tânăr, ajunse Arhimandrit și exarh al Mănăstirilor din Mitropolia Moldovei. În a. 1933 a obținut titlul de licențiat al Fac. de Teo'. dela Univ. din Cernăuți, unde a studiat cu multă inimă și cu mult zel, fapt pe care îl știm, îl menționăm cu drag și i-l cinștim toți cari l-am avut coleg de bancă și prieten. De atunci încoace, I. P. C. Sa Păr. Arhim. Partenie, un pasionat al cărții, a căutat să nu și piardă contactul cu știința teologică, pregătind până în anul școlar expirat doctoratul în Teologie, la Facultatea de Teologie a aceleiași Universități. Dar mai presus de toate viitorul episcop, încă *foarte tânăr* — menționăm și acest fapt ca un titlu de laudă — este călugăr adevărat și îndrăgostit al preoției Domnului. îi dorim sănătate, spre a putea cărmui cu bine turma ce i se încredințează. (pd.)

Veste bună dela Tisa (jud. Arad) ne vine, și bucurăm o înregistrăm cu o mică întârziere: Ziua Pogoririi Duhului Sfânt a fost pentru creștinii din comuna Tisa o adevărată sărbătoare duhovnicească.

Crișan Alexandru, ce fusese mai mulți ani aderent al sectei baptiste care se incubase în aceasta comună, se reîntoarce la biserica strămoșească împreună cu întreaga familie. Cu aceasta fericită ocaziune își botează pe cei 3 copii ai săi: Octavian în etate de 10 ani, Alexandru de 8 ani și Cornelia de 6 ani. Tot cu aceasta ocaziune se botează și Amalia Moșica în etate de 14 ani. — Înainte de a se începe săvârșirea Sf. Taine a botezului, părinții copiilor fac mărturisirea credinței, care a impresionat mult pe cei de față. — Botezul a fost săvârșit de părintele protopop Ștefan Bogdan din Hălmeagiu, asistat de preotul paroh Luca Aurel din loc, după terminarea căruia părintele protopop a rostit o cuvântare ocazională, arătând importanța actului săvârșit, îndușăgând adânc asistența, foarte numeroasă, cari prin lacrimi de bucurie își arătau mulțumirea sufletească de a li se fi dat să-i vadă reîntorși între ei pe cei ce plecaseră din mijlocul lor. — Să dea Dumnezeu ca și ceilalți cari trăiesc încă în rătăcire, măcar în ceasul 11-lea să se reîntoarcă acolo de unde au plecat.

Acum 100 ani, în 1837 și-a prezentat invenția sa: *aparatură de telegraf*, pictorul Samuel Morse. Timp de șase ani, contemporanii l-au ținut scrințit la cap și maniac. În cele din urmă defaimatorii și scepticii au trebuit să facă, deoarece aparatul Morse, încet dar sigur, a cucerit lumea.

La 1857, Napoleon al III-lea, drept recunoștință, i-a predat un cadou de 400.000 franci din partea puterilor europene.

A murit la 1872 în etate de 81 ani. La New York, două statui s'în să-i imortalizeze memoria.

Să fie adevărat, oare, că titularul protopopiatului unlet din loc să se fi folosit de prilejul ventrei Majestății Sale Regelui la Arad, solicitând ajutor pentru isprăvirea bisericilor lor din Șega, și încă cu aprobarea autorităților noastre? Punem această întrebare, pentru că

am primit, în acest senz, pe adresa redactorului acestei reviste, o comunicare anonimă. Dar mai ales pentru că, după ispitiri, ce eram datori să facem în cauză, am reușit să aflăm, că părintele protopop unlet din loc, — folosindu-se de prilejul unlet nerezuit aranjament la leșirea dela banchetul regal (la care au fost, se zice, mulți invitați cari puteau să rămână pe din afară) — într'adevăr a spus-o Majestății Sale, că are nevoie de isprăvirea bisericilor lor din Șega. (Biserica aceea e zidită, se zice, pentru țiganii din „Checheș”, dar, în realitate ea este pusă în coasta bisericilor noastre din Șega, unde nu sunt unlet).

În asemenea împrejurări, biserica unletă dela Șega — ridicată, în stil „bizantin”, pentru țiganii dela Checheș (?) și pusă în drumul mare ce duce la Șega și Pecica mai mult de cât la Checheș (!!) și e scrisă în cartea funduară, se spune, pe episcopia unletă din Lugoj — ar trebui să și-o isprăvească, pe cont propriu, însăși episcopia din Lugoj, care a dorit-o și care, prin cartea funduară, vrea s'o scape de primejdia a trece și ea, vr'odată, cu drăguții Checheșeni, când el ar reveni la ortodoxia din care i-a smuls propaganda lui Samuel Vulcan, acum o sută de ani și ceva.

Destul de mare greșală a fost, — dacă-l adevărat, — că și până aci, municipiul nostru a vărsat subvenții în zidirea acestei biserici fără utilitate sufletească ori națională, decât de a sporti vrajba confesională între Românii de aici.

Tocmai de aceea, și noi vom ținea, d'aci în colo, în evidență mai de aproape, planurile unlete, de expansiune, cari ar putea fi satisfăcute mai cu dreptate din veniturile — ni se spune: de milioane — ale palatei bisericilor unlete locale, decât din banul public al Țării. „Checheșeni” se pot mulțumi și cu un paraclis modest (ei însăși o spuneau și o mai spun: ce-au să caute ei, golani și desculți, în biserica de stil „bizantin”?)

Și dacă Aradul românesc are trebuință de o nouă biserică românească, aceea nu poate fi biserica de vinovată concurență dela Șega, ci alta, cu totul nouă, în Pârneava noastră! Acolo avem mult popor, la mare depărtare de catedrală; lipsit până și de un cât de modest paraclis. În schimb, există în partea locului câteva „capștii” baptiste și multă înstrăinare sufletească, ce sporește, din pricina lipsei unlet local, de închinăciune, românească și ortodoxă, pentru oamenii bătrâni cari mor cu dor nepotolit de a cerceta sf. Biserică și nu o au, și pentru tineretul școlar și mai măricel, care nu încapă în catedrală, dar trebuie să meargă biserica la el.

Nu ne îndoim, municipiul Aradului va ști să-și facă datoria, negativă, în fața unei cereri ce i-ar sosi eventual pentru biserica dela Șega-Checheș, care nu reprezintă o necesitate sufletească și românească, ci de proselitism. Dar, tot odată, nădăjdulim, va fi înțeleasă și sprijinită ideea ridicării unlet locaș dumnezeesc, sau cel puțin a unlet paraclis, în Pârneava.

Pentru acest gând, a mai militat scriitorul acestor șire.

Acum, că ni se înfigă alții în coastă și vor să se înfigă și în visteria românească, trebuie să prevenim, prin o cerere a Pârnevenilor, cari au toate temeiurile sufletești și naționale, pentru a fi învredniciți de atenția și sprijinul material necesar al municipiului Arad.

Cronică bisericească*)

Majestatea Sa Regele Carol II, din prilejul vizitei făcute în Polonia, a asistat, în Duminică de 27 Iunie, cu Măria Sa Marele-Voevod Mihai și suita regală, la Te-Deumul ținut în Catedrala din Varșovia. I. P. Sf. Sa Mitropolitul Dionisie și PP. SS. Episcopi: Sava de Grodus și Novgorod și Simeon de Ostroisc, dimpreună cu întreg Clerul ortodox din Capitala țării vecine și aliate, au înălțat rugăciuni pentru sănătatea și fericirea Majestății Sale Regelui, a Marelui-Voevod, și Casei regale române, precum și pentru a întregului popor român ortodox.

Emigranții ortodocși ruși din Germania, cum aflăm dintr-o revistă bisericească din Varșovia, sunt obiectul unei nădejdii papistășești, de a fi captați pentru biserica apuseană. Spre scopul acesta, a fost trimisă, la Berlin, o „misiune” din părinți iesuiți „de rit oriental”, sub conducerea părintelui Gordilo, ca să lucreze printre dâșii.

Neastâmpărași și iscoditori mai sunt agenții Papismului! „Iesuiți” de „rit oriental” au și unieții noștri. Ce pagubă pentru Creștinism, că acești agenți își cheltuesc prisosul energiilor pentru a fărâmița sulețele popoare creștine deja, în loc de a se duce printre mohamedani și alți păgâni, unde-i aviza și mitropolitul Atenei, care încă are de furcă cu acest soi de misionari al învrăjbirii creștinilor ortodocși.

Ori, doară, credința ortodoxă stă mai pe jos de — păgânism?

Asta e logica „misiunilor” papistășilor!

Moaștele sfinților apostoli Filip, Toma și Varolomeu, după cum ne spune revista ortodoxă din Varșovia, au fost găsite, de curând, la întâmplare, într'un tunel, în orașul Sitard (Olanda), unde fuseseră ascunse în veacul XVII, în timpul războaielor franceze. Cu moaștele au fost găsite și documente, cari confirmă autenticitatea sfințelor moaște.

Lupta împotriva ateismului se pronunță tot mai mult și în opinia publică a țărilor ortodoxe și în general, printre ortodocși. De ex. în *Manju-co* (Mangiuria) din celalalt capăt al Asiei, la Harbin s'au aranjat manifestații religioase impunătoare. Au luat parte zeci de mii de credincioși. Tot acolo s'a făcut mărturisirea credinței în Dumnezeu din partea tuturor confesiunilor creștine, cu care prilej s'a luat angajamentul unei lupte creștinești, în chip solidar, cu titlul „luna de luptă împotriva ateorilor”. — În timp apropiat se va ține, cu asemenea tendință, un congres la *Tokio* (*Japonia*), împotriva celor „fără Dumnezeu.”

Frumoasă pildă „asiatică”, din îndepătatul Orient, și vrednică de imitat în Europa civilizată, unde creștinii continuă a se submina unii pe alții!

*) Primele patru cronici din acest număr le dăm după revista bisericească ortodoxă „Slovo” din Varșovia.

În *Rusia Sovietică* încă se manifestă porniri de apărare și de luptă, în rândurile „fasciștilor” ruși, împotriva necredinței. În acest scop s'a constituit o comisie specială din clerici și mireni, în frunte cu arhiepiscopul Melette și episcopul Dimitrie.

Iar din Grecia se semnaleză măsurile însuși guvernului elin, care, prin Ministerul de Interne, a luat măsuri de apărare, împotriva ateismului, obligând Po-lizia să urmărească cu toată severitatea cazurile de propagandă ateistă. Răul necredinței, care e și o molimă socială, nici nu poate fi suprimată numai cu mijloace pur duhovnicești.

Informațiuni

P. Sf. Sa Părintele Episcop Andrei a plecat, Mercuri, după consultația medicală dela Karlsbad, pentru a se recreia, la Păltiniș (lângă Sibiu), unde va sta până după începutul lunii August. Atunci va trebui să urmeze un tratament special la Băile-Călimănești.

Pelerinajul la sf. Mănăstire a Bodrogului și în această vară, se va ține, după rânduiala obișnuită, în următoarele zile: 5-6 August, apoi în 14-15 August. Programul amănunțit, dimpreună cu cele de știut și de urmat pentru pelerini și conducătorii lor, se va publica în proximitatea noastră Număr.

Biserica Valea Neagră de Criș, (județul Bihor) aduce cele mai calde mulțumiri I. P. C. Sale Păr. Iconom Stavrofor *Dr. Teodor Botiș*, rectorul academiilor noastre teologice — fiu natal al acelei comune, ieșit din sânul poporului, — precum și D-nei *Maria Ciobanu - Dr. Botiș*, pentru prețiosul dar, ce i l-au făcut, în forma unui clopot, în valoare de 16 000 Lei. Fapta se laudă, ea însăși. Adăugăm și noi un sentiment de complăcere și mulțumire pentru acest exemplu frumos, ce ar putea fi imitat de cât mai mulți intelectuali porniți dela sate.

Mănăstirea „Izvorul Miron” eparhia Caransebeșului, (lângă Românești, jud. Severin) Ține pelerinajul obișnuit, la 20 Iulie, ziua sf. prooroc Ilie, hramul acelei mănăstiri. Ni-se comunică și aceea, că s'a obținut reducerea de 50% pe C. F. R. pe zilele de 19-21 I. c. Biletul se ia, întreg, până la gara Margina-Banat; cu acelaș bilet se face și întoarcerea.

Anunț școlar La Școala Normală de fete din Oradea înscrierile se fac până la 1 Septembrie. Cererile timbrate se vor adresa Direcțiunii școlii, însoțite de următoarele acte:

1. Extras de naștere
2. Certificatul școlar din ultima clasă primară
3. Act de revaccinare,

La cerere se trimite inventarul lucrurilor, pe care eleva e obligată să și le aducă pentru internat. Taxa școlară, cuprinzând totul, este 8500 lei anual, plătită în 3 rate. Funcționarli o pot plăti în rate lunare.

Examenul de admitere în cl. I. începe la 10 Septembrie a. c. orele 8 dim. Candidatele vor fi su-

puse unei vizite medicale, apoi vor da examen scris la l. română și aritmetică, examen oral la l. română, aritmetică, geografie și istorie. (materia cl. IV primară). Uniforma se va confecționa după modelul dat de cancelarie. Candidatele trebuie să aibă 12 ani împliniți, dispense de 6 luni în minus sau plus se dau de direcția școlii, dispuse mai mari de către Onor. Inspectoratul Școlar Oradea. Candidatele reușite la examen cu media peste 7, dacă vor putea face dovadă că părinții lor sunt lipsiți de mijloace, pot obține bursă sau semibursă. În clasele II, III, IV, V, VI, VIII, încă sunt locuri libere. Cererile de transferare se adresează Direcțiunii școlii, până la 15 August, cel mai târziu. În clasele II—IV pot fi primite și eleve dela gimnaziu sau liceu, dacă au media anuală 7 (cu aprobarea Ministerului și cu medii mai mici). Aceste vor da examen de admitere între 1—10 Septembrie din toate obiectele ultimei clase de gimnaziu. Reușind la examen se promovează în clasa următoare. La cancelaria școlii se pot lua informațiuni în tot timpul vacanței.

Arhitectul consistorului Rafiroiu Silvestru și-a mutat domiciliul dela Arad la Timișoara
II Piața Coronini No. 1 etaj 2.

Poșta redacției

Dlul Sever Codreanu, stud. în teologie. Articolul „Preoții și politica”, conținând bune idei bisericești în cauză, — primit încă înainte de hotărârea în chestiune a Sfântului Sinod — care, prin urmare, a rezolvat în parte chestiunea — n'a fost publicat. Îi semnalăm aci, pentru a remarca ostăneala bună și nădejile pentru alte materii și subiecte, mai ușoare. La chestia „politice” vom putea trece, poate, numai mai târziu și cu temeinică chibzuială.

P. C. Sale Pr. Dr. R. Popa: Articolul privitor la „alegerile preoțești și politicianismul”, e destul de bun și actual. Sunt unele concluzii, însă, asupra cărora ar trebui să ne pronunțăm contradictoriu, dacă am publica articolul. Ocasional, am putea sta de vorbă. Și asupra principiului „electoral”, ca și asupra abuzurilor (sau cel puțin greșelilor) săvârșite în cazuri de alegeri intra muros (cum s'ar spune) în trecut. Dar cele din trecut au cam trecut și s'au început deja alte „rândueli” și în această parte a administrației bisericești.

Cred, ne-am înțeles!

Sumarele

sesiunii ordinare din anul 1937 a Adunării Eparhiale ținută în 9-10 Mai 1937.

ȘEDINȚA I.

ținută la 9 Maiu 1937, începând cu orele 12^{1/2} din zi.

Președinte: Prea Sfinția Sa Episcopul eparhial *Dr. Andrei Magieru*.

Secretar: *Dr. Nicolae Popovici*.

1. Sesiunea ordinară din anul 1937 a A-

dunării Eparhiale din Eparchia ort. rom. a Aradului convocată de Prea Sfinția Sa Episcopul Eparhial *Dr. Andrei Magieru*, cu adresa de convocare Nr. 3527—1937 din 22 Aprilie 1937 (Anexa **A**) pe ziua de 9 Maiu 1937 s'a deschis cu următoarea solemnitate:

La orele 9 a. m. s'a celebrat în biserica catedrală Sf. Liturghie împreună cu chemarea Duhului Sfânt, la care serviciu divin au asistat onorații membrii ai Adunării Eparhiale.

2. La orele 12^{1/2} din zi membrii Adunării Eparhiale s'au întrunit în sala festivă a Academiei Teologice din Arad, rânduită drept local, unde să se țină ședințele Adunării Eparhiale.

3. Membrii prezenți ai Adunării Eparhiale delegă din sânul lor o Comisiune compusă din deputații: Păr. Traian Vățianu, dnii *Dr. Dimitrie Chiroiu* și *Dr. Anton Bogdan* ca să invite pe Prea Sfinția Sa Părintele Episcop *Dr. Andrei Magieru* la ședințele Adunării Eparhiale.

4. Prea Sfinția Sa Părintele Episcop *Dr. Andrei Magieru* prezentându-se în localul Adunării Eparhiale și, ocupând scaunul prezidial, rostește cuvântarea de deschidere¹⁾.

Adunarea Eparhială primește cuvântarea Prea Sfinției Sale cu vii aclamații.

5. Secretar al ședinței se desemnează: *Dr. Nicolae Popovici*.

6. Citindu-se apelul nominal, se constată prezența următorilor deputați: 1. *Dr. Ioan Alămoreanu*, 2. *Gherasim Adndru*, 3. *Teodor Ardelean*, 4. *Dr. Teodor Băbuția*, 5. *Dr. Coriolan Balta*, 6. *Dr. Eugen Beleş*, 7. *Dr. Anton Bogdan*, 8. *Dr. Teodor Botiș*, 9. *Dr. Dimitrie Chiroiu*, 10. *Dr. Pompiliu Cioban*, 11. *Dr. Ștefan Ciorolanu*, 12. *Dr. Gheorghe Ciuhandu*, 13. *Mihaiu Cosma*, 14. *Dr. Romul Coțoiu*, 15. *Ascaniu Crișan*, 16. *Pavel Dârlea*, 17. *Savu Dorca*, 18. *Dr. Ioan Drincu*, 19. *Procopiu Givulescu*, 20. *Iosif Goanță*, 21. *Dr. Adam Iancu*, 22. *Dr. Cornel Iancu*, 23. *Gheorghe Ioanovici*, 24. *Constantin Lăzar*, 25. *Ștefan R. Lungu*, 26. *Traian Magier*, 27. *Dr. Mihaiu Mărcuș*, 28. *Dr. Iustin Marșieu*, 29. *Petru Murșieu*, 30. *Ștefan Mateescu*, 31. *Dr. Vasile Mircu*, 32. *Dimitrie Muscan*, 33. *Mihaiu Păcățian*, 34. *Dr. Petrila Petica*, 35. *Ioan Piso*, 36. *Dr. Nicolae Popovici*, 37. *Iuliu Puticiu*, 38. *Remus Rafiroiu*, 39. *Petru Sârbu*, 40. *Axente Secula*, 41. *Sava Tr. Seculin*, 42. *Dr. Pavel Siartău*, 43. *Dr. Iustin Suciu*, 44. *Dr. Patriciu Țucra*, 45. *Ioan Trifu*, 46. *Gheorghe Todan*, 47. *Dr. Ioan Ursu*, 48. *Traian Vățianu*, și 49. *Dr. Emil Veliciu*.

¹⁾ S'a publicat în Nr. 20 din „Biserica și Școala”.

Fiind prezenți 49 de deputați, înaltul Prezidiu declară că Adunarea Eparhială, în înțelesul Regulamentului intern, este capabilă de a aduce hotărâri valde.

7. Se prezintă aetele intrate la Adunarea Eparhială și anume:

Raportul general al Consiliului Eparhial Nr. 3529—1937 despre activitatea secțiilor unite ale Consiliului Eparhial pe anul 1936;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 3749/1937, cu care trimite spre aprobare Regulamentul pentru examenele de capacitate ale candidaților la preoție;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 3321/1937 despre aprobarea planului de organizare a asistenței sociale creștine;

Raportul special al Comisiei de control Nr. 3645/1937 despre verificarea situației aflate la birourile, casieria și diferitele instituții ale Consiliului Eparhial, la Sf. M-re H Bodrog și la Bibliotecă Diecezană;

Raportul Consiliului Eparhial Nr. 344/1937, cu care trimite copia adresei Consiliului Eparhial Nr. 344/1937 către I. P. Sf. Patriarh în chestiunea înființării Episcopiei noi din Timișoara;

Se dau Comisiei organizatoare.

Raportul general al Consiliului Eparhial 3251/1937 despre activitatea Secției administrative bisericești a Consiliului Eparhial pe anul 1936,

Se dă Comisiei bisericești.

Raportul general al Consiliului Eparhial Nr. 3430/1937 despre activitatea Secției culturale a Consiliului Eparhial pe anul 1936;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 4536/1936 în privința recunoașterii ca monument istoric cultural a Școlii Normale „D. Tichindeal” din Arad.

Se dau Comisiei Culturale.

Raportul general al Consiliului Eparhial Nr. 3491/1937 despre activitatea Secției economice a Consiliului Eparhial pe anul 1937;

Raportul Consiliului Eparhial Nr. Ad. 3491/1937, despre starea fondurilor și fundațiilor eparhiale la finea anului 1936;

Raportul Consiliului Eparhial Nr. 2964/1937 cu care înaintează spre aprobare bugetul Consiliului Eparhial pe timpul dela 1 Aprilie 1937 până la 31 Martie 1938;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 2641/1937 în chestiunea fundației Dr. Petru Tegele;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 7105/1936 în chestiunea verificării gestiunii financiare a M-rei H. Bodrog pe anii 1933-1935;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 3488/1937 în chestiunea vânzării casei din Șiria a fundației Dr. Mera;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 3439/1937, cu care se înaintează spre cenzurare socoțile M-rei H. Bodrog pe anul 1936;

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 3755/1937, cu care se trimite scrisoarea Prea Sf. Sale Părintelui Episcop Poliearp referitor la gestiunea economică dela Sf. Mă-năstire Hodoș-Bodrog pe anii 1933—1935.

Raportul special al Consiliului Eparhial Nr. 530/1937 cu care se înaintează spre aprobare bugetul Academiei Teologice pe anul școlar 1936/1937.

Se dau Comisiei economice.

Cererea preotului Teodor Draia, funcționar la Consiliul Eparhial, cu privire la ordonnanțarea unei diferențe de salariu pe Ianuarie-Martie 1937;

Cererea preotului Teodor Draia, funcționar la Consiliul Eparhial, pentru rectificarea salariului său în bugetul Consiliului eparhial pe 1937/38.

Se dau comisiei petiționare.

8. Se prezintă cererile de concediu ale deputaților: Dr. Aurel Cosma, Dr. Pavel Obădeanu, Dr. Nicolae Table, Dr. Coriolan Băran, Dr. Lucian Georgevici, Ioan Georgea și Antoniu Mocioni pentru întreaga durată a sesiunii Adunării Eparhiale prezente, iar a deputatului Remus Rafiroiu pentru ziua de 10 Maiu și restul sesiunii.

Concediile cerute se acordă.

9. Terminându-se ordinea de zi a ședinței prezente, înaltul Prezidiu anunță că ședința următoare se va ține astăzi 9 Maiu a. c. orele 5 d. m., când se vor pune la ordinea zilei rapoartele Comisiunilor Adunării Eparhiale.

Cu acestea ședința se ridică la orele 13 și $\frac{1}{4}$ din zi.

Acest proces verbal s'a citit și verificat în ședința a 2 a a Adunării Eparhiale ținută în ziua de 9 Maiu a. c., la orele 5 d. m.

Președinte,

(ss) † Andrei, Episcop.

Secretar:

(ss) Dr. Nicolae Popovici.

Nr. 5032/1037.

Anunț Școlar

Se aduce la cunoștința celor interesați, că petițiile de primire în Academia Teologică ort. rom. din Arad, pentru anul școlar 1937/38, se vor înainta Con-

siliului Eparhial ort. rom din Arad, până la 15 Septembrie 1937, anexând în original următoarele acte:

1. Diploma de bacalaureat sau cea de Seminar teologic, sau de școală normală cu 8 clase.
2. Extras de botez dela Oficiul parohial, eliberat în timpul cel mai recent.
3. Certificat medical prin care să se constale integritatea corporală și spirituală a petiționarului.
4. Certificat de moralitate dela Oficiul parohial la care aparține petiționarul.
5. Certificat dela preotul locului că știe cîi cu litere citire și că are aptitudini pentru cînlări.
6. Certificat despre situația militară, dacă este înrolat.
7. Cei ce cer și sunt primiți ca solvenți vor înainta obligațiune din partea părinților sau a tutorului, că va plăti regulat cheltuielile de întreținere obligatorii în internat în cursul anilor de studiu.
8. Condițiunile de întreținere în internat sunt: 8000 Lei anual care se plătesc în 3 rate anticipative, la Rectorat.
Lei 3000 la înscriere; Lei 2500 la 1 Ianuarie 1938 și Lei 2500 la 1 Aprilie 1938.
9. Toți studenții sunt obligați a locui în internatul teologic.
10. Nici un student nu poate fi primit în Academie sau la examen, dacă nu este în ordine cu taxele de internat, restante și curente.
- La intrarea în internat fiecare student va aduce cu sine: 6 cămăși, 6 perechi de subpantaloni, 3 cămăși de noapte, 6 perechi de ciorapi, haine de pat (cearceafuri, plapomă, pernă și cuvertură de pat), 3 ștergare, 3 șervețe, un pahar, o ceașcă, 3 farfurii, piepteni, săpun, perie de dinți, de haine, de ghete, ace și îmbrăcăminte necesară.
- Studenții sunt obligați a-și procura și purta uniforma preoțească (reverenda).
11. Petițiunile se vor timbra legal și se vor scrie cu mîna proprie. Cele timbrate, ori defectuos instruite, se vor retrimite nerezolvate.
12. Petiționarul să indice domiciliul și poșta ultimă scrisă corect și citeț.
13. Inmatriculările studenților se fac la Rectoratul Academiei, în zilele de 27-29 Septembrie 1937.
- Cei înlăzțiați dela termenul inmatriculării pot fi inmatriculați și admiși numai cu aprobarea Consiliului Eparhial.
14. Taxele școlare se plătesc la Rectoratul Academiei și sunt de Lei 1100 pentru studenții noi, iar pentru cei ce continuă sunt de Lei 1000.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 6 Iulie 1937.

*Consiliul Eparhial ort. rom.
Arad*

Nr. 5033/1037.

Concurs de burse

pentru studenții Academiei Teologice din Arad.

Se publică concurs pentru zece burse a 8000 (Opt mii) Lei, anual, pentru studenții cari se vor înscrie în anul școlar 1937/38 în cursul prim al Academiei Teologice din Arad.

Petiționarii vor înainta cererile până la 1 Septembrie a. c. însoțite de următoarele acte:

1. Diploma de bacalaureat.

2. Extras de botez dela oficiul parohial, elibera în timpul cel mai recent.

3. Certificat de moralitate dela oficiul parohial la care aparține petiționarul.
4. O copie de pe fișa personală a petiționarului, eliberată de Direcțiunea liceului, unde a absolvat.
5. Certificat medical.
6. Certificat despre starea materială a părinților.
7. Certificat despre situația militară, dacă este înrolat.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 6 Iulie 1937.

*Consiliul Eparhial ort. rom.
Arad.*

Nr. 4757/1937.

Comunicat

Se aduce din nou la cunoștința candidaților de preoție, că nu au voie să ia în căsătorie fete sub 16 ani, nici atunci când acestea au dispensă de căsătorie dela Ministerul Justiției.

Dispensa acordată de Minister privește căsătoria civilă.

Candidații de preoție, odată cu cererea adresată Chiriarhului pentru binecuvântarea căsătoriei, vor avea să înainteze extrasul de botez al viitoarei soții și certificatul școlar, că a terminat cel puțin 4 (patru) clase secundare.

Candidații la preoție cari nu respectă condițiile de mai sus nu vor fi hirotoniți.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 6 Iulie 1937.

*† Andrei
Episcop*

Comunicat

Nr. 4205/1937.

Venindu-ne la cunoștință că în unele biserică s'a introdus fanfara dispunem următoarele:

Până ce Sfântul Sinod nu va lua o hotărâre în cauză, nu se poate introduce în biserică fanfara sau alt instrument muzical.

Preoțimea va stărui ca atunci când nu cântă corul, să se introducă în biserică la serviciile religioase **Cântarea unisonă.**

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 6 Iulie 1937.

*† Andrei
Episcop.*

Nr. 4640/1937.

Comunicat

Sfântul Sinod cu adresa No. 2024/937 ne comunică următoarele:

„Din loc competent avem informația că se simte urgentă nevoie de vestimente, cărți și alte obiecte bisericesti la parohiile nou înființate în *secuime*. De aceea repetăm rugămîntea făcută prin adresa No. 1417 din 26 Apr. 1937, de a îndemna parohiile bogate din cuprinsul acelei de Dumnezeu păzită eparhie, să vină în ajutorul noilor parohii din *secuime*,

dându-le prin arhiepiscop'ia Sibiului și Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului din vestmintele, cărțile și obiectele de cult ce eventul au în plus și de cari nu se mai servesc."

Deci invităm pe Cucernicii preoți din parohiile mai bogate, ca în înțelegere cu Consiliile parohiale să vină în ajutorul nouilor parohii din secuime.

Arad, din ședința Consiliului eparhial din 6 Iulie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom.
Arad

Concurs

Pentru îndeplinirea parohiei a II-a din comuna Igris, județul Timiș-Torontal, rămasă vacantă în urma decedării preotului Virgil Negru, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”, conform deciziei Venerabilului Consiliu Eparhial Nr. 4512/1937.

Venitele împreunate cu acest post de paroh sunt următoarele:

1. Una sesiune parohială în extensiunea ei de azi de 39 jughere și 1341 □.
2. O grădină intravilană de 1041 □.
3. Birul parohial (susceptut din oficiu).
4. Stolele legale.
5. Salariul preoțesc dela stat pentru care parohia nu ia nici o răspundere.
6. Dna văduvă preoteasă Cornelia Negru are dreptul la jumătate din toate venitele parohiei până la 7 Aprilie 1938.

Alesul preot este obligat a plăti toate dările după beneficiul său preoțesc, a predica în sf. biserică și a catehiza la școlile din această comună. De locuință se va îngriji preotul ales.

Parohia este de cl. I deci dela concurenți se cere calificarea de clasa primă rurală.

Ceice doresc a concura la această parohie se vor prezenta în vre-o Duminecă sau sârbătoare în sf. biserică din Igris, pentru a-și arăta destoinicia în cele rituale și oratorice conform Art. 33 din Regulamentul pentru parohii.

Cererile de concurs cu actele justificatoare adresate consiliului parohial din Igris se vor înainta în termenul concursului, of. protopopesc ort. român din Comșoșul-mare, având fiecare concurent a cere în prealabil autorizația Prea Sfințitului Episcop eparhial spre a putea concura.

Din ședința consiliului parohial ort. român din Igris dela 13 Iunie 1937.

Grigorie Vancu Vasile Dătan
președintele cons. parohial. secretarul cons. parohial.

În conțelegere cu mine,
Dr. Ștefan Clorolanu
protopop.

Nr. 4815/1937

Publicațiune de Concurs

Biserica Anțim din București, monument istoric și clitorie a nemuritorului mitropolit Anțim Ivireanu, repusă prin hotărârea Sf. Sinod în situațiunea ei istorică de Mănăstire călugărească, având nevoie de personal slujitor, — Arhiepiscopia Bucureștilor publică concurs

cu termen de 20 zile pentru ocuparea locului de:

1. Preot ieromonah, care pe lângă slujba bisericească să îndeplinească și rolul de conducător al Mănăstirii.

Mănăstirea este înzestrată cu pădure, personalul slujitor primește plată dela Stat, conform normelor de salarizare în vigoare și pe lângă salariu beneficiază și de locuință în chiliile Mănăstirei.

Doritorii de a ocupa acest loc, trebuie să fie călugări, doctori sau licențiați în teologie și cari îndeplinesc condițiunile canonice și legale.

Concurenții trebuie să aibă situația militară în regulă și bune referințe din partea chiriarhilor respective asupra antecedentelor și a purtării lor.

Cererile însoțite de diplomele de studii, certificat de sănătate și de toate celelalte acte mai sus menționate se vor trimite Arhiepiscopiei Bucureștilor în termenul prevăzut în publicațiunea de față.

Arad, 30 Iunie 1937.

Nr. 5088/1937.

Concurs de licitație

Consiliul Eparhial ort. român din Arad, prin aceasta publică concurs, pentru demolarea magazinei de lângă Academia teologică, proprietatea Eparhiei Aradului.

Ofertele referitoare se vor înainta Consiliului Eparhial până la 24 Iulie a. c.

Condițiunile de licitație se pot lua dela părintele referent al secției economice.

Arad, la 9 Iulie 1937.

Consiliul Eparhial ort. rom.

Licitații minuende

Consiliul Parohial ort. rom. din Nădab protopopiatul Chișineu-Criș publică licitație pentru reacoperirea și repararea bisericii, pe ziua de 25 Iulie a. c. ora 15 în sala școlii.

Devizul de 90580 Lei și condițiunile de licitație se pot vedea zilnic la of. parohial.

Reflecții cu brevet vor depune vadiu de 10%, și nu vor putea pretinde spese de deplasare.

Consiliul Parohial

*

Pe baza devizului de spese aprobat de Ven. Cons. Eparhial din Arad sub Nr. 6168/1936 se publică licitație minuendă pe ziua de 20 Iulie a. c. orele 4 p. m. pentru repararea pe dinafară a Sf. Biserici din Căpâlnaș, protopopiatul Birchiș.

Prețul de strigare este de Lei: 108.416.

Planul și devizul de spese a lucrărilor se poate vedea în fiecare zi la oficiul parohial.

Concurenții vor depune înainte de licitațiune vadiu de 10% din prețul de strigare.

Consiliul parohial își rezervă dreptul a încredința lucrările aceluia, în care va avea mai multă încredere, fără considerare la rezultatul licitației.

Consiliul Parohial

*

Se publică licitație pentru construirea turnului la biserica din Andrei Șaguna gara Gheorghe Pop de Băsești, care se va ținea în ziua de 25 Iulie 1937 ora 4 d. m. la oficiul parohial ort. rom.

Consiliu își rezervă dreptul a acorda lucrările oricărui reflectant.

Consiliu parohial A. Șaguna